

Το θέατρο ως δομή προσέγγισης μιας εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ... Ένα πιο εξειδικευμένο εργαλείο ...

Είναι ολοφάνερο πως το ίδιο το περιεχόμενο του κειμένου που θα παρουσιαστεί θεατρικά με μικρά παιδιά μπορεί να τα κάνει να σκεφτούν σχετικά με τη στάση τους έναντι των άλλων, σχετικά με τα προβλήματα της διαφοράς, της συμπληρωματικότητας κ.λπ. Μ' αυτό τον τρόπο μπορεί κανείς να προσεγγίσει θέματα όπως ο ρατσισμός, ο αποκλεισμός, η μεγαλομανία, μέσα από τη φανταστική αφήγηση, χωρίς να περιγράψει κι ούτε καν να τα αναφέρει με τ' όνομά τους. Και η εμπειρία μας δείχνει πως τα μικρά παιδιά έχουν μια πολύ μεγάλη ευκολία στο να γελούν με τα ελαττώματά τους, δε θεωρούν προσβλητικό να παίξουν το ρόλο ενός «κακού», που μπορεί να δείξει τι δεν πρέπει να κάνουμε. Αυτός ο ρόλος μπορεί επίσης να τους είναι χρήσιμος, επιτρέποντάς τους να εκφράσουν ένα ασυνείδητο που δε θα είχε οπωσδήποτε θετικές εκφράσεις στην «αυλή του σχολείου». Τα παιδικά παραμύθια έχουν πάντα μια ηθικοπλαστική πλευρά, ακόμη και τα πιο παλιά. Ορισμένοι δεν το βρίσκουν σωστό. Σε ό,τι με αφορά, χωρίς βέβαια να λέω πως πρέπει να φορτώνουμε τα παιδιά κάθε στιγμή με ηθικά διδάγματα, πιστεύω πως είναι καλό το κείμενο στο

οποίο στηριζόμαστε, στη δομή για την οποία γίνεται λόγος εδώ, να είναι ένα σημείο εκκίνησης για τη δημιουργία μελλοντικών συμπεριφορών. Αυτό, εξάλλου, δεν έχει νόημα μόνο όσον αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και σε όλες τις στιγμές της ζωής μας. Μ' αυτόν τον τρόπο μπόρεσα να ξαναμιλήσω αληθινά με τα παιδιά μου για έναν θάνατο που τα είχε πειράξει πολύ, διαβάζοντάς τους ένα βράδυ την ιστορία ενός δύστυχου ασβού που μόλις είχε πεθάνει. Οι φίλοι του τον θυμούνται. Στην οικογένειά μας, ο καθένας μας έκρυβε μέσα του τον πόνο του, για να μην πληγώνει τους άλλους, και η ιστορία του ασβού μας επέτρεψε να ταυτιστούμε στις πιο ενδόμυχες αντιδράσεις μας σε ένα φανταστικό πρόσωπο που μας «μετέδωσε» το μήνυμα.

Ίσως, όμως το σημαντικότερο στη θεατρική πρακτική με μικρά παιδιά είναι η μορφή, δηλαδή η δομή που επιτρέπει να επικοινωνεί κανείς, να «ακούει» τον άλλο, στην οποία αυτή η πρακτική τοποθετεί το κάθε παιδί. Το θέαμα δεν μπορεί να πάρει μορφή παρά μόνο αν ο κάθε ηθοποιός σέβεται το ρόλο που του έχει αναθέσει η ομάδα, αν ξέρει να περιμένει τη σειρά του, να μπαίνει στο παιχνίδι όταν πρέπει, να μην παρεμβαίνει στις αρμοδιότητες των άλλων. Το θέαμα δεν μπορεί να πετύχει παρά μόνο αν ο καθένας εκφράζει τη διαφορά του με έναν ίδιο κοινό στόχο, που είναι να δείξουμε σε έναν τρίτο αυτό που χτίσαμε, εγώ και η ομάδα.

Αυτή η διαδικασία είναι εντελώς ιδιαίτερη, γιατί απαιτεί κάθε στιγμή εκ μέρους του παιδιού **έναν αυτοέλεγχο και ένα βαθύ σεβασμό του λόγου της ομάδας**. Προϋποθέτει ότι ξέρουμε να ακούμε τον άλλο, να δαμάσουμε τη διάθεση κριτικής ή κοροϊδίας, να διατηρούμε μια θετική στάση ως προς το ψηλάφισμα, είτε το δικό μας είτε των άλλων. Διδάσκει τέλος τη χαρά της δουλειάς που μοιραζόμαστε με άλλους, και είναι αντίθετο του ατομικισμού. Θεωρώ σημαντικό να υπογραμμίσω εδώ πως αυτές οι παραστάσεις που δημιουργούνται με παιδιά, με στόχο να τα εκπαιδεύσουν στα ανθρώπινα δικαιώματα, δεν αφορούν ποτέ ένα μοναδικό ήρωα, στην υπηρεσία του οποίου βρίσκονται όλοι οι άλλοι, αλλά μια μοναδική ιστορία που ολόκληρη η ομάδα προσπαθεί να υπηρετήσει. Μ' αυτόν τον τρόπο, κάθε παιδί μέσα από τη διαφορά του (εκείνο και ο ρόλος), μαζί με άλλα παιδιά (εκείνοι και οι ρόλοι που υποδύονται) θα δουλέψει και θα καταλήξει σε ένα κοινό έργο που θα του επιτρέψει να

βιώσει τη σχέση του με τους άλλους με τρόπο θετικό. Από την άλλη, η προσέγγιση της δημοκρατίας μπορεί να γίνει με παρόμοιου τύπου στρατηγική. Μπορείς να πούμε να γίνουν κάποιες μικρές ασκήσεις όπου ο καθένας παίζει με τη σειρά του τον ίδιο ρόλο, κι έπειτα επιλέγεται από τους άλλους ανάλογα με την ικανότητα του. Μπορείς κανείς να μοιράσει μ' αυτό τον τρόπο όλους τους ρόλους, αφού τονίσουμε και πάλι πως το κείμενο πρέπει να έχει διαλεχτεί με τρόπο ώστε κανένας ρόλος να μην είναι πολύ πιο σημαντικός από τους άλλους. Κι έπειτα, το γεγονός ότι εκφράζεται κανείς, πως έχει το δικαίωμα να δηλώσει ποιος είναι, έτσι όπως είναι και έτσι όπως θα ήθελε να είναι, δεν είναι μήπως το πρώτο δεδομένο της δημοκρατίας;

Συμπερασματικά, θεωρώ αναγκαίο να υπογραμμίσω πως συχνά η πρώτη προσέγγιση στα ανθρώπινα δικαιώματα βρίσκεται στη στρατηγική που επιλέγει κανείς να χρησιμοποιήσει και όχι μόνο στη θεωρητική ιδεολογική προσέγγιση. Είτε είμαστε γονείς είτε εκπαιδευτικοί, τα καλά μας λόγια δεν μπορούν να αποκτήσουν το νόημά τους παρά μόνο αν η στάση μας, η συμπεριφορά μας ταιριάζει μ' αυτά και επιτρέπει την υλοποίησή τους. Φαίνεται λοιπόν πως στόχος είναι πριν από όλα τ' άλλα, **εμείς να ενσαρκώνουμε αυτές τις αρχές** που μας φαίνονται πρωταρχικές, κι όχι να φορτώνουμε λογύδρια και κηρύγματα σ' αυτούς που επιθυμούμε να διαπαιδαγωγήσουμε ... Με μια λέξη, πρέπει να τους δώσουμε να το καταλάβουν εκ των έσω...

** Πηγή: Μαρτίν Μεριέ, Αυτογνωσία μέσα από το θέατρο, 2001, εκδόσεις Ντουντούμη, σσ. 34-35*

Επιλογή / Προσαρμογή : Κυριάκος Περβανάς

Με τη σκέψη στα «μικρά» και στα «μεγάλα» παιδιά που συμμετέχουν στις μουσικο-θεατρικές ομάδες του ΑΛΜΑ με τόλμη και δημιουργικό πνεύμα.

